

Bonus Nuntium

A Koszta József Múzeum tudományos, muzeológiai, művészeti és művelődési online folyóirata

---

Óze Lajos¹

Verebes István*

* Jászai Mari-díjas színész, rendező, dramaturg, író, színházigazgató, műsorvezető

Vannak nevek, amiket ha kimond valaki, teljes valójában jelenik meg előttünk egy személyiség. Előttünk van a tekintete, a fejtartása, a hangszíne, mondatainak ritmusa, rejtelmes fájdalma, jellemének erkölcsé, elégedetlensége, igényessége, és sorolhatnám.

Óze Lajos neve ilyen. A nevével az ember, a színész Óze Lajos belemarta magát emlékezetünkbe, mivel egykori jelenléte egy egészen rendkívüli élményt okozott – meglepetést, kíváncsiságot, ismeretet, humánusot, olyan közlés erejét, amiben felfedezhettük bűneinket, esendőségeinket, megszenvedettségeinket, és tartásunk hiányát, vagy annak kötelező energiáit. Az ilyen jelenléte sem magánérintkezésben, sem színpadon nem lehet akarni. Az vagy kialakul a nagy színészben, és van, vagy nincs minek kialakulnia, és nincs. Hozzáteszem, hogy épp ezért, ha van, a színpadon sem más, mint magánérintkezésben.

Amikor kimondja valaki Óze Lajos nevét, először is megjelenik előttem a fejtartása, amint az állat szinte hozzászorítja a mellkasához, mintha bele akarna bújni sajátmagába -, ő sosem kifelé akart hatni, hanem mintha a saját személyiségében akarta volna megkeresni a feladatában, akár egy másik emberrel való szóváltásban, akár egy megszenvedett szerepben a színpadon, saját lényegét. Nem olyasmi között válogatott, amivel tetszeni akart volna, hanem minden megélt pillanatában valami fontosnak a kutatását végezte. Még azt is megkockáztatom, mindezt nem tudatosan kényszerítette magára, hanem valószínűleg nem tudott másképp nevelkedni, eszmélni, kapcsolatot teremteni és kapcsolatban lenni. Ózéval nem lehetett csak

---

1 Főszerkesztői lábjegyzet: Verebes István Óze Lajosról értekezik. Esszé műfajú írása visszaemlékezés. Emlékkép egy legendáról személyes hangvételben, de mindenki számára érthetően.

úgy csacsogni, a fölösleges szó meg sem érintette, ha beszélgetett, azzal is felelősséget ruházott a másik emberre. Ilyen volt a színésze is, és esetében a „színészet” szó alatt ne változatos eszközöket, szórakoztatást, exhibíciót értsünk, hanem egy intellektuális és érzékekre ható vonzást, ami szinte az sugallta: „gyere velem, érts meg, érezd, amit érzek, tudj rólam és magadról többet”.

Nem volt gyors színész. Időt adott a gondolatnak, a felismerésnek, kézen fogott, torkon ragadott, és komótosan vitt magával, figyelni kellett rá, szinte megdelejezve követni. Megrendíthetetlenül alanyi volt, senkire nem hasonlítható, ugyanúgy, mint a nagy színészek általában. Nehezen adta oda magát stílusoknak, trendeknek, erőltetett koncepcióknak, sokkal inkább hatott a maga teljessége munkái során másokra.

1978-ban áldásos szerencse ért, teljesen véletlenül kerültem bele a Harag György rendezte, és a Székely János által írt „CALIGULA HELYTARTÓJÁ”-nak gyulai ősbemutatójába. Egy olyan műbe, ami a „TRAGÉDIA” és a „BÁNK BÁN” mellett szerintem a harmadik nagy nemzeti drámánk. Benne lehettem egy csodás drámában, egy világklasszis rendező munkájában, ugyanazon a színpadon egy fantasztikus színészfenoménnel, Óze Lajossal. Azt hihetnénk, hogy a hat hét próbát valami fennkölt átítatottság lengte át, de ennek nyomát sem tapasztaltuk. Olyan egyszerűen, hétköznapi módon, egymással ismerkedve dolgoztunk, hogy szinte észre sem vettük: angyalok vigyázzák a végeredményt. A játszóknak közül színpadon csak Lukács Sanyi és Hegedűs D.Géza találkozott előtte színpadon, a többiek soha addig. Igazolt múlttal egyedül Óze állt közöttünk, és mint előbb említettem, követni kellett, tőle és Haragtól váltunk néhány hónapra társulattá. Növekedni lehetett mellettük. Emlékszem egy közös jelenetünkre, amelyben nekem háttal állt Óze, és azt vettem észre, hogy a hátával is erősebb kapcsolatot tudok tartani, mint máskor más színésszel szemközt. Egyetlen mondat nem hangzott el a szájából hiába, és mégsem volt monoton. Olyan volt a játéka, mintha egy zenekart hallanék, különféle szólamokból állt össze, amikből válogatnom lehetett, amibe egy dialóg során bele lehetett épülni.

Ha kimondja valaki a nevet: Óze Lajos, megjelenik előttem teljességében, az összes szerepében, amiben láttam, és az összes pillanatában annak, amikor beszélgethettünk. És mindeközben nem hagy nyugodni a kérdés: honnan való volt a karizmája, mikor született meg ennek az embernek a többi ember, ennek a színésznek a többi színész közötti nyomatéka?

Isteni rejtély.

Elemezhetetlen, mint a végtelen, a halál utáni mibenlét, vagy a világmindenség értelme.

Summary

István Verebes Jászai Mari Prize-winning actor, director, playwright, writer, theater director, presenter discusses Lajos Óze. His essay is a recollection. A memorial image of a legend in a personal tone, but understandable to everyone.